

V WIOSENNE SPOTKANIA ARCHIWALNE „DZIŚ I JUTRO DOKUMENTACJI ELEKTRONICZNEJ W INSTYTUCJI”

<http://dx.doi.org/10.12775/AKZ.2014.012>

W Toruniu 29–30 maja 2014 r. odbyła się V edycja Wiosennych Spotkań Archiwalnych „Dziś i jutro dokumentacji elektronicznej w instytucji”, zorganizowanych przez Instytut Historii i Archiwistyki Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu i Zakład Zarządzania Dokumentacją i Informacji Archiwalnej. Patronat nad konferencją objęło Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji oraz Prezydent Miasta Torunia Pan Michał Zaleski.

Tematyka tegorocznego spotkania dotyczyła dokumentacji elektronicznej w instytucji. Na konferencję zaproszono 16 referentów z 11 instytucji, które zajmują się teorią i wprowadzaniem dokumentu elektronicznego. Wygłoszonych zostało 12 referatów dotyczących informatyzacji urzędów, Elektronicznego Zarządzania Dokumentacją, archiwów cyfrowych, metadanych oraz archiwalnego opisu informacyjnego.

Pierwszy dzień konferencji minął pod hasłem „Informatyzacja z perspektywy administracji”. Przewodnicząca komitetu naukowego konferencji, prof. dr hab. Halina Robótka, powitała przybyłych referentów i gości, którzy przybyli do Torunia bardzo licznie.

Spotkanie otworzył referat pt. *Informatyzacja zarządzania dokumentacją w instytucji z punktu widzenia Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji*, który został wygłoszony przez przedstawicieli tejże instytucji. Dyrektor Generalny MAiC pani Edyta Szostak i zastępca Dyrektora Departamentu Informatyzacji MAiC Pani Justyna Duszyńska przedstawiły rozwój e-administracji w Polsce, potrzeby i oczekiwania użytkowników oraz realizowane projekty, które nierzadko kończą i pewnie przez jeszcze długi czas będą kończyć się niepowodzeniem wynikającym z próby łączenia uwarunkowań prawnych dotyczących świadczenia usług drogą elektroniczną oraz potrzeb obywateli. Stąd bierze się również potrzeba ciągłej nowelizacji ustawy o informatyzacji dzia-

łałności podmiotów realizujących zadania publiczne, do której niejednokrotnie w trakcie prezentacji nawiązywano.

Wojciech Rzemyskowski, kierownik Biura Oprogramowania Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu przedstawił *Informatyzację wojewódzkiej administracji z perspektywy Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Marszałkowskiego*. W swoim wystąpieniu zawarł osiągnięcia związane z wdrażaniem Elektronicznego Zarządzania Dokumentacją. Omówił problemy związane z wdrażaniem EZD oraz zalety, jakie to za sobą niesie. Referent zaznaczył przy tym, że zmiany związane z tym przedsięwzięciem nie byłyby możliwe bez wsparcia środków unijnych, gdyż reorganizacja wewnątrz instytucji i samo wdrożenie jest zbyt kosztowne, aby urząd sam mógł ten proces sfinansować.

Najbardziej zaawansowaną jednostką, która korzysta z Elektronicznego Zarządzania Dokumentacją, jest Podlaski Urząd Wojewódzki w Białymstoku. Przedstawiciele instytucji Mariusz Madajczyk – pełnomocnik Wojewody Podlaskiego ds. Informatyzacji, i Magdalena Sawicka – kierownik Oddziału Rozwoju Systemów Teleinformatycznych i Szkoleń Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku, przedstawili zagadnienia związane z *Informatyzacją administracji publicznej z perspektywy Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku* i *Elektronicznym Zarządzaniem Dokumentacją w praktyce*. Były to niewątpliwie najciekawsze referaty wygłoszone tego dnia, szczególnie z perspektywy urzędników, którzy przybyli na konferencję. Referenci w bardzo rzetelny sposób przedstawili przedsięwzięcia związane z opracowaniem i wdrożeniem EZD w swojej instytucji. Jako pionierzy tego oprogramowania dzielili się swoimi wątpliwościami, ale wskazywali także na korzyści, które niesie za sobą ten system.

Andrzej Baranowski – dyrektor generalny Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy, przedstawił *Informatyzację wojewódzkiej administracji z perspektywy Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy*. Instytucja ta została beneficjentem projektu pt. „Budowa narzędzi e-administracji w oparciu o zintegrowany system zarządzania sprawami dla rządowej administracji zespolonej województwa kujawsko-pomorskiego”, który został wdrożony w ramach „Regionalnego programu operacyjnego województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2007–2013”. Referent omówił projekt, który polegał na zbudowaniu i wdrożeniu systemu obiegu dokumentów w jednostkach administracji zespolonej działających na terenie województwa kujawsko-pomorskiego oraz uruchomieniu wspólnego dla tych jednostek portalu tematycznego.

Wystąpienie Czesława Makowskiego, sekretarza Powiatu Toruńskiego, dotyczyło *Informatyzacji administracji z perspektywy Starostwa Powiatowego w Toruniu*. Pan Makowski przedstawił obecne osiągnięcia w dziedzinie obsługi informatycznej zainteresowanych klientów. Wskazał na możliwości załatwiania spraw bez potrzeby wychodzenia z domu oraz wyraził zaniepokojenie przyszłością obiegu dokumentacji i prowadzenia archiwów, kiedy nastąpi już całkowite z informatyzowanie urzędów.

Paweł Piotrowicz, dyrektor Wydziału Komunikacji Społecznej i Informacji Urzędu Miasta Torunia, omówił *Założenia i początki wdrażania elektronicznego systemu zarządzania dokumentacją w Urzędzie Miasta Torunia*. W referacie poruszone zostały zalety dokumentacji elektronicznej, przede wszystkim łatwość korzystania z zasobu, przeszukiwania i udostępniania. Pan Piotrowicz zauważył, że pracownicy administracji i klienci urzędów są mocno przywiązani do papierowej formy załatwienia spraw, dlatego najodpowiedniejszą formą przejścia z systemu analogowego na system elektroniczny jest łagodna ewolucja, która stopniowo zamieni papier na komputerową bazę danych. W wystąpieniu przedstawił kolejne kroki, jakie wykonano podczas projektowania i wdrażania elektronicznego rejestru kancelaryjnego, pierwszego etapu na drodze do budowy pełnego systemu zarządzania dokumentami. Podsumowanie wskazało, że zrealizowany tryb postępowania wdrażającego elektroniczny system jest skuteczny zarówno w wymiarze użytkowym, jak i mentalnym, a także stworzył solidną podstawę do wprowadzenia pełnego systemu Elektronicznego Zarządzania Dokumentacją.

Ostatni referat przedstawiony tego dnia, wygłoszony przez Dorotę Drzewiecką z Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie, dotyczył *Mapy topograficznej systemów EZD w Polsce*. Wystąpienie przedstawiało wyniki obserwacji w zakresie geograficznych prawidłowości zaistniałych w wyniku wdrażania systemów EZD w polskich urzędach administracji publicznej. Pokazany został terytorialny zasięg oddziaływania poszczególnych producentów oprogramowania, zjawisko lokalnej monopolizacji rynku przez największe firmy oraz podejmowane przez nie próby objęcia swoim zasięgiem oddziaływania kolejnych regionów.

Drugi dzień konferencji dotyczył „Informatyzacji z perspektywy archiwów”. Został otwarty przez Tomasza Piontka, kierownika Pracowni Komputeryzacji Administracji Uczelni Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, który zaprezentował *Informatyzację Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu*. W referacie podjęte zostały zagadnienia dotyczące obiegu doku-

mentów w instytucji, z wyróżnieniem pojedynczych systemów do obiegu dokumentacji, grup takich systemów oraz zintegrowanych systemów obiegu informacji. Referent podjął próbę usystematyzowania powodów ewolucji systemów informatycznych, a także przedstawił proces informatyzacji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. W podsumowaniu zawarte zostały dotychczasowe osiągnięcia oraz wizja tego, jak będzie w przyszłości wyglądał proces informatyzacji Uczelni. Referat ten obudził pewne obawy uczestników konferencji, szczególnie pracowników archiwum uczelnianego, którzy z wielką rezerwą podchodzą do wprowadzania informatycznego systemu archiwizacji dokumentacji na uczelniach. Jest to powodowane tym, że nikt nie radzi się ich w tej kwestii, a przecież to oni w przyszłości będą musieli zająć się spływającą do nich dokumentacją, również w formie elektronicznej.

Rolę Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych oraz archiwów państwowych w procesie stanowienia prawa regulującego zarządzanie dokumentacją, w tym dokumentacją elektroniczną przedstawił zastępca Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych – Andrzej Biernat. W wystąpieniu podkreślone zostały uprawnienia Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych oraz możliwość działania w zakresie prawa ogólnie obowiązującego i wewnętrznego. W szczególności odnosiło się to do formułowania rozporządzeń o postępowaniu z dokumentacją oraz zatwierdzania czy też uzgadniania przepisów związanych z zarządzaniem dokumentacją w kolejnych cyklach jej wytwarzania i archiwizowania w poszczególnych jednostkach organizacyjnych. W dalszej części wystąpienia został nakreślony udział Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych w procesie powoływania aktów międzyresortowych, dotyczących przede wszystkim zarządzania dokumentem elektronicznym, wprowadzaniem w Polsce e-administracji oraz pracach Komitetu Rady Ministrów ds. Cyfryzacji.

Ewa Perłakowska wygłosiła referat pt. *Zarządzanie dokumentacją, w szczególności elektroniczną. Stan obecny, perspektywy, znaczenie roli archiwów państwowych*. Pani Perłakowska przeanalizowała obecny stan w zakresie zarządzania dokumentacją oraz przedstawiła możliwe zmiany, które mogą zajść w tym zakresie. Podjęła próby zdefiniowania roli archiwów państwowych w elektronicznym zarządzaniu dokumentacją.

Dyrektor Narodowego Archiwum Cyfrowego – Wojciech Woźniak – przedstawił *Archiwa cyfrowe. System archiwizacji e-zasobu*. Pan Woźniak omówił główne problemy związane z archiwizacją zasobu gromadzonego w postaci elektronicznej w archiwach państwowych. Spróbował zdefiniować

archiwum cyfrowe oraz e-zasób, w kontekście zmian wynikających z rozwoju nowoczesnych technologii informacyjnych w zakresie wytwarzania dokumentacji. Referent podkreślił wieloaspektowość zagadnienia wynikającą z problematyki archiwalnej w zakresie metodyki, technologii, terminologii oraz problemów organizacyjnych instytucji, które wytwarzają lub wytwarzać będą e-zasób.

Wanda Krystyna Roman z Zakładu Zarządzania Dokumentacją i Informacji Archiwalnej Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu przygotowała ostatni przedstawiony tego dnia referat pt. *Od metadanych do archiwalnego opisu archiwalnego*. Z powodu nieobecności referentki został on odczytany przez Dorotę Drzewiecką. Autorka wystąpienia podkreśliła, istotę opisu archiwalnego oraz jego rolę w archiwistyce. Zauważyła konieczność skonfrontowania ze sobą tradycyjnej archiwistyki i nowoczesnych technologii, które w zasadzie powinny wspierać tę pierwszą, a nie zmuszać do tworzenia nowej teorii i metodyki archiwalnej. W bardzo logiczny sposób przedstawiła problematykę, rozpoczynając od opisu archiwalnego (czym jest i jak należy go postrzegać), przez problemy komputeryzacji archiwów, kończąc na metadanych, które w dobie dokumentu elektronicznego stają się niezbędnym elementem opisu dokumentów. Wskazała również znaczące podobieństwa i różnice między archiwalnym opisem informacyjnym a metadanymi, a także propozycje opracowania archiwalnego z wykorzystaniem metadanych.

Po każdym z następujących po sobie wystąpień był przewidziany czas na dyskusję. Większość z referatów wzbudziła zainteresowanie słuchaczy. Pomimo że spora część zgromadzonych osób była pracownikami instytucji, które powinny być żywo zainteresowane wprowadzaniem Elektronicznego Zarządzania Dokumentacją, elektronicznej skrzynki podawczej czy też zagadnień pokrewnych, to konkretnych pytań było bardzo mało. Wydawało się, że zainteresowanie różnorodnych instytucji, przejawiające się licznym przybyciem na konferencję ich przedstawicieli, będzie skutkowało żywą dyskusją nad przyszłością dokumentacji elektronicznej. Wątpliwości, które zostały zasygnalizowane, od lat w zasadzie nie zmieniają się. Zawsze problemem w instytucjach, które próbują wprowadzać system elektroniczny, jest powtarzalność dokumentacji w formie papierowej i elektronicznej, opis komputerowy, metadane.

Konkluzja, która nasuwa się po V Wiosennych Spotkaniach Archiwalnych, dotyczy tego, że system elektroniczny w polskich instytucjach niestety nie zostanie wprowadzony drogą rewolucji, będzie trwał jeszcze przynajmniej dekadę, do momentu kiedy sami użytkownicy, zarówno urzędnicy, jak i pe-

tenci, nie zmieniają swoich przyzwyczajzeń. Wkrótce jednak ten proces nastąpi, zapewne szybciej w instytucjach państwowych aniżeli w archiwach, zatem problem przechowywania dokumentacji jest równie palący w tym aspekcie, dlatego warto dyskutować na tego typu tematy. Jednakże można odnieść wrażenie, że pomimo upływającego czasu, zmieniających się technologii, programów, języków programowania, problematyka komputeryzacji archiwów i dyskusje wokół tego problemu stoją w miejscu, co skutkuje raczej piętrzeniem się problemów związanych z dokumentacją elektroniczną niż rozwiązywaniem kolejnych trudności.

Magdalena Niedźwiedzka

(Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie)

Z PROBLEMATYKI ARCHIWÓW PRYWATNYCH I RODZINNYCH

<http://dx.doi.org/10.12775/AKZ.2014.013>

W trakcie drugiej już konferencji organizowanej wspólnie przez Archiwum Państwowe w Poznaniu oraz Zakład Archiwistyki Instytutu Historii UAM ogłoszono 12 referatów związanych z problematyką archiwów prywatnych i rodzinnych. Sala im. Jerzego Topolskiego w IH UAM w Poznaniu przy ul. św. Marcin 3 października 2014 r. zgromadziła nie tylko wielu doskonałych teoretyków tematu, ale również praktyków i użytkowników archiwów (tak iż w sali nieomal brakło krzeseł), z czego radości nie kryła prof. Irena Mamczak-Gadkowska (Zakład Archiwistyki IH) otwierająca konferencję. Rad był również mgr Henryk Krystek (AP Poznań), szukając powodów dla tak licznie zgromadzonego audytorium: „Wszak wszyscy mamy swoje archiwa prywatne w domach!” – mówił, witając gości.

Organizatorzy podzielili spotkanie na trzy sesje z przerwą obiadową po drugiej. Pierwszej sesji przewodniczyła dr Magdalena Biniaś-Szkopek z IH UAM. Jako pierwszy swój referat wygłosił dr hab. Rafał Galuba (UAM) pt. *Archiwa i archiwalia prywatne w polskim prawie archiwalnym*. W wystąpieniu Galuba przeanalizował najważniejsze założenia dekretów z 1919 i 1951 r. oraz ustawy z 1983 r. Jego zdaniem ocena wartości dokumentacji wytwarza-